

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de
Coloniae Agrippinae, 1689

LII. Quæ est quarta de Divite & paupere, proponit & solvit quasdam de illis quæstiones.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56356](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56356)

FERIA QUINTA
DOMINICÆ SECUNDÆ
IN QUADRAGESIMA.
CONCIO QVARTA

Quæstiones quædam de Divite & Paupere proponuntur
& solvuntur.

*Homo quidam erat dives, & induebatur purpurâ, & bysso,
& epulabatur quotidie splendide
Lucæ 16.*

PULCHRE & rectè dixit S. Chrysof. Scripturam Sacram similem esse picturæ, quod ut hæc multa oculis representat, ita vicissim illa animis omnia subjicit quæ ad mores pertinent in exemplis quæ nobis proponit : hoc tamen discrimine, quod pictura solum affert delectationem, nullam autem utilitatem; neque enim Rex effici possumus regis effigiem spectando, neque formosus, pulchram speciem intuendo; facit tamen Scriptura meliores dum meliorum exempla proponit, Hoc ad Chrysof. dictum, addamus; Sicut in tabellis postquam picturam spectavimus, & sumus demirati, cancellaturæ etiam ornatum, atque apparatus spectamus: ita in Scripturâ, ubi potissimum sensum spectavimus, de minimis etiam eius particulis utilitatem, & fructum aliquem quærimus. Igitur postquam ex Evangelio de Divite Epulone, & Lazaro, quod præcipuum erat, attigimus, quæ sunt minora placet non negligere, atque ex proposito nobis exemplo varia repetere documenta, ne nobis aliquid pereat. Nam si aurifices, ait Chrysof. non sinunt minimam auri particulam perire; multo magis id observare debemus in literis sacris, præsertim, ut impleatur illud Christi dictum, *Quia*

Quia *jotannū, aut unus apex non prateribit à lege donec omnia fiant*; quod si dictum est de lege veteri, quantum magis de lege novâ? *Ideo omnis Scriba doctus similis est homini Patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova, & vetera*: Id itaque faciemus propositis quibusdam quæstionibus quæ facillè occurrunt in hoc Evangelio, non tractatis subtilioribus.

I. Quæstio hæc est, an hoc Evangelium parabolam contineat, an veram historiam. Scio quosdam opinatos, esse parabolam: Ita Theophylactus qui contra sentientes appellat *ἀνοήτους*, insipientes. Idem sentiunt Justinus, Theophilus Antiochenus, & aliquando S. Chrysost. Probant 1. Quia Christus non est solitus afferre historias. 2. Quia multa dicuntur, quæ convenire non possunt historiæ, uti visio Lazari, collocutio cum Abrahamo, & illa tota Divitis sermocinatio. Alij tamen passim docent esse historiam. Ita Irenæus, Tertullianus, Clemens Alexandrinus, Ambrosius, Euthymius, aliquando etiam Chrysostomus, & alij plerique: 1. Ratio ex Origene, & Chrysostomo. Quia in Parabolis nominari non solent personæ, hic autem nominatur Lazarus: Ira Origenes contra quosdam Judæos, docet in libro Jobi non contineri parabolam, sed historiam, propter nominatas personas: 2. Quia Christus nullam parabolam accepit ex iis rebus quæ fiunt in alterâ vitâ, quod parabola ad faciendam intelligentiam sit inventa; & ideo sumi debeat ex iis, quæ vulgò nota sunt, qualia non sunt, quæ pertinent ad aliam vitam. Est igitur exemplum rei gestæ in alterâ vitâ, quam Deus ignorare non potuit: itaque Christus in eâ narratione, se Deum esse ostendit; atque penes eum, ejus rei fidem esse.

Respondeo 1. Mihi historiam planè videri mixtâ parabolæ: Nā quòd historia sit rei totius substantia, convincit quòd pauper sit nominatus. Adde quòd Ecclesia hujus Lazari pauperis Festū celebrat, & ei alicubi Templum dedi-

cat, igitur personæ non fictæ. Addidit tamen quædam esse mixta parabolica, qualis est sermocinatio Divitis cum Abrahamo, ardens lingua & guttæ petitio: quibus rebus Christus nostro more, & ex humanâ consuetudine supplicium divitis Epulonis ostendit quam multa cogitatione fieri poterunt.

Respondeo 2. Quidquid tandem sit vel historia, vel parabola, non minus illud totum esse formidabile, nec minus veram doctrinam continere: Nam si historia est, quod uni contigit, illud est quod aliis solet contingere: si parabola est petitur ex aliquo probabili, cuius significatio veritatem continet, omnis enim parabola Christi aliquam probat veritatem, illa autem est ejusmodi: In alterâ vitâ mutari vices divitum, & pauperum, nec cõmuniter fieri ut qui in hac vita fuerit beatus, idem sit in altera; nec contra ullus miser in utraque. Huc facit quod ait Tertullianus, semper ex vero trahi parabolam. Jam quoad effectum, quàm multos hoc Evangelium convertit: illud cogita, hanc doctrinam profectam esse à Sapia divina, ut veritatem aliquam tibi & mihi, & omnibus mortalibus persuaderet. Cùm enim Christus in superiori parte capitis auditores suos revocaret ab amore divitiarum, quas in pauperes distribuendas esse docebat, si divites salvi esse vellent, & cùm Pharisei ob avaritiam eum deriderent: *audiebant autem omnia hæc Pharisei, qui erant avari, & deridebant illum*: propterea Christus ut quos persuasione inducere non poterat, metu terreret, terribile eis proposuit exemplum, quo & à divitiarum abusu deterreret, & ad benignitatem in pauperes compelleret: simulque intelligerent homines, non indivitiis fœlicitatem esse positam, neque miseros esse pauperes, ut vulgò homines judicant, cùm exitus & finis divitiarum sit damnatio, & paupertatis benè toleratæ

tolerata exitus summa felicitas: quod in illustri probat exemplo, divitis in speciem felicissimi, & pauperis in speciem omnium mortalium miserimi. Vnde hæc verba Christi Domini: *quia quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum*: quasi diceret quod hominum iudicio, vulgò æstimatur summum bonum, & quod vulgò maxime optant scilicet ut divites sint: id Dei iudicio summum est malum, quia divitiarum possessionem vel usum certa ferè sequitur damnatio.

2. Quæstio est, cur Christus Dominus cum de divite, & paupere loqueretur, pauperis nomen appellavit, *erat quidam mendicus, nomine Lazarus*, divitis autem nomen pressit silentio. Tradunt Hebræi, si Eurhymio credimus Ninensem fuisse appellatum, sed quidquid sit Christus eum ne nominare quidem dignatus est, cujus rei cum variæ à SS. PP. Scripturæ Interpretibus dentur, hæc mihi supra omnes maxime placet, idè suppresum Divitis nomen, ut inde discamus ait S. Gregor. contrarium evenire apud Deum quam soleat apud homines: nam apud istos plus sciri solent nomina divitum quam pauperum, & cum de divitibus est sermo, solent eorum nomina cum honore, & titulis appellari: cum verò, de pauperibus, quia aut nesciuntur eorum nomina, aut si sciuntur, indigna censentur appellatione, dici solet, homo quidam, aut pauper quidam: at Deus contra humiles abjectos & incognitos mundo, ex nomine novit & approbat: superbos verò & honoratos ignorat & despicit, unde in Psalmo ex personâ Christi. *Nec memor ero nominum eorum per labia mea*. Ex quo docemur homines improbos ac sceleratos, licet in mundo magni esse videantur, nihil tamè esse faciendos: è contrario vero probos homines, licet in mundo abjecti esse videantur, maximi tamen esse æstimandos. Et propterea Christus Lazarum licet mendicum cum laude no-

minavit: divitem autem ne nomine quidem dignum censuit.

Ratio i. est. Quia ab externis non sunt homines iudicandi: Cum enim in nobis alia sint externa, alia interna; illa minima sunt, hæc optima: unde si cætera sunt magna, & vilis anima, omninò negligendus est homo. Ambrosius lib. de Institut. Virginis cap. 3. quærens cur animalia sint ab initio laudata, non homo, sic responderet. Nihil in bestiis plus reperias, quam quod videtur: in homine, nihil est inferius, quam quod videtur, qui cum & animo constet, & corpore, hoc utique in eo servit, quod videtur; illud autem regit, quod non videtur. Merito ergo alia in exordio laudantur, istius laudatio non promittitur sed reservatur: quia aliorum gratia foris, huius intus est. Quid enim tam altum, & tam profundum, quam mens hominis, &c. Idè ergo, inquit, homo non ante laudatur, quia non in forensi pelle, sed in interiori homine ante probandus, sic prædicandus est, *Hæc ille*. Sed vulgus quia rebus externis movetur laudat externa: hoc reprehendit Seneca Epist. 27. l. 10. gladium bonum dices, non cui deauratus est baltheus, nec cui vagina gemmis distinguitur, sed cui ad secandum subtilis est acies: regula non quæ formosa, sed quæ recta sit, quæritur: ergo homine, nihil ad rem attinet, quantum aret, quantum scæneret, à quam multis salvetur, quam pretioso incumbat lecto, sed quam bonus sit. Contrarium appellat S. Hieronymus cæcitatem, & ignorantiam Epist. ad Eustoch. Nihil nobis potest clarior ostendere, quantâ cæcitate, & ignorantia, nostrâ hæc tempestate homines laborent, quam quod venerantur externos hominis apparatus, cum præclaras hominis dotes nihil facimus. Et S. Chrysostr. hom. 10. in 1. ad Thessal. vocat incantationem: Incantatio quædam est & præstigium, quod aurum, & argentum tantoperè à nobis honoratur.

Vnde

Unde id proveniat docet Philo lib. de insomniis, dùm ait, indicium esse animæ pauperis, & nullius magnanimitatis, has materiales mirati divitias, & proprium illud esse impetiti populi quique, solis præsentibus est intētus.

2. Ratio est. Quia homines improbi non plus æstimandi sunt quam cadavera, immò ac si nihil essent. Dixi cadavera, quia mortui sunt: Augustini sunt verba. Deus amissus, mors est animæ; anima amissa, mors est corporis. Itaque cadavera sunt sese moventia. Bernard. ser. 1. de Apostolis. Non vivit homo, qui superbiâ inflatur, qui luxuriâ sordidatur, qui cæteris inficitur pestibus, quoniam non est vivere, sed vitam confundere. Et hoc fundatur in Scripturis dicitur enim Ezech. 18. *Anima que peccaverit, ipsa morietur*; non abolitione substantiæ, ait Hieron. sed ex eius divortio, qui dicit, *ego sum vita*: ac licet peccator vivere videatur, re ipsâ tamen mortuus est, secundùm illud Apocal. 3. *Et nomen habes, quia vivis, & mortuus es*. Sicut itaque cadaver cujuscunque cùm fœter, est in horrore, non in honore, ita quilibet peccator in horrore est. Immò quilibet peccator per peccatum in nihilum prolapsus est: Itaque sicut de quodam, hoc est de Rege Tyri dixit Ezechiel cap. 28. *Nihil factus es, & non eris in perpetuum*: idem de peccatoribus dici potest quos Deus habet loco nihili: unde nec illos nominat, nec numerat inter entia. Sic impios appellabat Esther c. 14. *Ne tradas Domine Sceptrum his qui non sunt*: Et Paulus Rom. 9. appellat Idololatrias, *Non gentem*: & Moyses Deuter. 32. *Non populum*: & Deus Osee 10. *Voca nomen ejus, non populus meus*: quod S. Petrus referens bat Epist. 1. c. 2. Vocat, *non populus*: quæ secutus D. August. 19. de Civit. Dei cap. 21. ostendit Romanam rempublicam: & in universû, populum qui æquis legibus non tenetur, non esse populum. Hinc egregiè Chrysoft. ponderat di&um illud. *Vir erat in terra Hus nomi-*

Tom. II.

ne Job. Nunquid ait, solus Job in illa? solus respondet, quia solus Justus: ob id non solum dicitur, *Vir erat in terra Hus*: sed *hic erat simplex, & rectus, & recedens à malo, & permanens in innocentia sua*: Rationem habet horum etiam Eccl. cap. ult. *Finem loquendi omnes pariter audiamus: Deum time, & mandata ejus observa, hoc est enim omnis homo*: extra illud nihil est, ac in nihilum prolabitur, quia à summa essentia recedit, & quasi ad non esse tendit, quoniam ab eo recedit qui verè est, quod faciendo, venè esse amittit. Jam vide quanti nihilum facere debeas, & quam ejus rationem habere oporteat. Si verò nescias, disce ex Basilio, qui interpretans illud Psalmi 14. *Ad nihilum deductus est malignus in conspectu ejus, timentes autem Dominum glorificat*: Qui virili præditus est fortitudine [inquit] & ad summum jam pervaserit justitiæ habitû, suum jus ut cuique pro dignitate dispertitur, ac distribuit & malignè agentes, novit ad nihilum deducere, quantolibet magistratu illi polleant, quantilibet illi referti opibus se vident, sint licet generis claritudine conspicui, ac illustres, & quemlibet sui nominis splendorem sustollant, ac celebrent; tantùm si in illis deprehendatur illa vitæ malignitas, hos ad nihilum deducit, hoc est ne tantillum quidem æstimat, quod excelsi protus est, ac præstantis animi. Itaque sic se Sancti gesserunt, adversus peccatores: Ita Elias 3. Reg. cap. 18. cum ei Achab occurrisset, ac diceret. *Tunc ille qui conturbas Israël?* Vide quid homo pauperimus, & solâ suâ melote notus, potentissimo, & irato regi responderit: *Non ego turbavi Israël: sed tu, & domus Patris tui, qui dereliquistis mandata Domini, & secuti estis Baalim*: Eodem modo discipulus ejus Elisæus 4. Reg. cap. 3. cùm eum Joram rex Israël, comite Josaphat Rege Juda, interrogaret de belli successu: *Quid mihi, & tibi est*, respondit: *Vade ad Prophetas Patris tui, & Matris tue*: cumque

Z rex

rex sciscitari pergeret, vide quantum impium regem neglexit: *Vivis Dominus exercituum in cuius conspectu sancto, quod si non vultum Iosaphat regis Iuda erubescerem; non attendissem, quidem te, nec respexissem:* cogita hominem ab aratro sumptum, & regem alloquentem: Nota est historia Mardochei Estheris 3. Nam cum omnes servi regis qui in foribus palatii versabantur, flecterent genua, & adorarent Aman, *solus Mardocheus non flectebat genua*, indignum ratus homini impio, & scelerato honorem deferre. Mitto innumera exempla in Scripturis, quomodo Regē Tyri alloquitur Ezechiel: Sobnam Templi Præfectum Isaias, Sedechiā Jeremias, & alii innumeros Reges, Duces, ac Principes. Nam; præterquam quod crimina & scelera homines efficiunt contemptibiles, etiam dominos servis, Viti sancti iudicium DEI & æstimationem sequuntur. Ad hæc Sancti postquam DEI familiaritati assueverunt, ejus altitudinem, & majestatem admirati, nihil extra ipsum suspiciunt: nam ut ait Cyprian. libr. de spectac. dejecit se de culmine generositatis suæ, qui admirari aliquid post DEVM potest. Itaque quidquid DEO repugnat, id tanquam cœnum illi abhorrent, ac detestantur: intelligunt enim ab ipso duci omnem nobilitatem, excelsum, bonitatem; & proinde eum qui non sit conjunctus cum DEO, judicant nihil in se habere quod magnifaciant. *Qui me contemnunt, erunt ignobiles.* 1. Reg. 2. Talis fuit S. Babilæ sensus, authore Chrysoctom. dum armatum Regem, atque exercitu cinctum non tenuit: Cum enim oculis mentis sibi Deum in cœlo existentem representasset, & circa eum innumeros Angelorum exercitus, non aliter furentem tyrannum aspexit, quam pulverem ac cœnum. Ita de Moyse scribit Apostolus, Hebr. 11. *Fide reliquit Ægyptum, non veritus animositatem Regis: invisibilem enim tanquam videns festinavit: Pro-*

pterea cum Pharaonem videret cum toto equitatu, furentem, & se persequentem, opus suum continuavit, atque populum eduxit ex Ægypto, nihil moratus Regem, quia DEVM intuens, sese obfirmavit, atque utilii vertunt, obduruit: Hinc itaque documentum accipias, ut improbos atque Deo adversarios, quantumcunque magni, atque illustres aliunde fuerint, contemnas, & nihili facias: Siquidem Jerem. 9. *Hæc dicit Dominus: Non gloriatur sapiens in sapientiâ suâ, & non gloriatur fortis in fortitudine suâ, & non gloriatur dives in divitiis suis, sed in hoc gloriatur qui gloriatur, scire, & nosse me: cui accinens Hieron. Omnium hominum ait, aufertur superbia, dum & sapientia & fortitudo, & opes eorum reputantur in nihilum, itaque si desit virtus, hominem doctum abominare ut dæmonem: mulierem formosam ut cœnum: hominem potentem ut leonem ac feram: & hominem divitem contemne, ut stercus terræ, ut somnium, ut vanam imaginem, ut mendacium: Ita generosus Nathathias 1. Machab. c. 2. cum filios suos moriens adhortaretur: *Et à verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria ejus, stercus & vermis est: hodie extollitur, & cras non invenietur: quia conversus est in terram suam, & cogitatio ejus perit.**

3. Quæstio, Quodnam tantum fuerit Divitis crimen ut tam durè tractaretur, sepultus est enim, in inferno: quæ voces significant demersum illam fuisse in inum barathrum, qui erit locus, maxime damnatorum. Deinde cum in tantis esse tormentis, & unicum guttæ aquam postulasset; repulsam passus est: quæ verba significant & summum supplicium, & omnis boni privationem, & ad summam inopiam reductionem. Et è contrariis quæ tanta Lazari virtus, ut statim obitu deportaretur ab Angelis in sinum Abraham, ubi lautè cum illo epulatus est, & pri-

in gloria locum tenuit, quod indicat si-
nus Abrahæ in quo recumbere vitus est à Di-
vite Epulone.

Si de Divite sit sermo, certè uti notat
Sanctus Augustinus non acculatur, quòd
aliena rapuerit, aut ullum vexaverit: ne-
tamen putes innocentem, aut leviter scele-
raturum, ostendit gravissima ejus pœna, quòd
sepultus in inferno, quòd cruciatus in flam-
mis, quòd ei negata vel aquæ gutta: Sed
in particulari triplex reperio crimen.

1. Quòd quotidie vacaret deliciis, *indueba-
tur enim purpura, & bysso, & epulabatur quoti-
die splendide, λαμπρῶς* magnifice.

2. Quòd ante obitum sic fastidiret paupe-
rem, ut ne aspicere quidem dignaretur.

3. Quòd certans cum DEI misericordiâ, in
suis divitiis sic fuerit induratus, ut cupienti
saturari de micis cadentibus de mensâ eas
denegaret, licet pauperem ulcerosum, jacen-
tem, & fame contabescens videret, durior
suis canibus quos videbat lingentes ulcera
pauperis. Hæc autem omnia inde profecta,
quia Dives: ut discas triplex ferè esse Divitum
peccatum, voluptatem, superbiam, immiseri-
cordiam: Aded ut magnum crimen sit divi-
tem esse.

Alioqui enim Christus Dominus hoc pron-
nuntiatum sic enuntiat adhibito etiam jura-
mento, Matth. 19. *Amen dico vobis, quia Dives
difficile intrabit in regnum cœlorum: Et iterum
dico vobis, Quia facilius est camelum per fra-
men acus transire, quàm divitem intrare in re-
gnum cœlorum.* Hinc divites pronuntiat mi-
seros & infœlices Luc. 10. *Vae vobis divitibus,
qui habetis consolationem vestram:* Et eodem
sensu Sanctus Jacobus cap. 5. *Agite nunc divi-
tes, plorate ululantes in miseriis vestris quæ ad-
venient vobis, &c. Thesauri æstis vobis iram, in
novissimis diebus.* Si quæris rationem, atten-
de. *Nam qui volunt divites fieri incidunt in
tentationem & in laqueum Diaboli, &c.* 1. Ti-
moth., 6.

Iam si de Lazaro sit sermo, quanta fuerit e-
jus virtus hæc ostendant. 1. Felix illa mors post
quam ab Angelis portatus est in sinum A-
brahæ. 2. Quòd ejus omnis commendatio
non in actione posita fuerit, sed in passione:
nihil enim dicitur eorum quæ egit, sed cata-
logus textitur eorum quæ passus est, in quem
scilicet omnia mala confluxerant, & quo ne-
mo unquam majora sit passus, ait Chryso-
stom. 3. in tantis malis insuperabilis ejus pa-
tientia, cujus ne minima quidem querela au-
dita est, nec minimum de divinâ dispositio-
ne, & providentia murmur. Quorum om-
nium bonorum fons & origo est paupertas,
unde Christus beatos pauperes pronuntia-
vit, contra communem hominum existima-
tionem, qui putant homines illos esse felices
qui divitiis abundant, & illis utuntur & ad vo-
luptatem & ad magnificentiam, & eas avarè
recondunt: eos autem esse miseros qui sunt
pauperes, maximè, si ægri sint, multaque pa-
tiantur, & sint ab hominibus derelicti: quod
judicium ut Christus refelleret præsentem
historiam attulit, qua ostendit, quis sit exitus
hominum divitum; & quis pauperum qui af-
flicti sunt, & à cunctis deserti: quod provenit
ex duplici causa, quarum una est aperta, alte-
ra verò occultior; aperta est quoniam ex divi-
tiis omnia vitia oriuntur, aded ut divitem es-
se, sit ad scelera magnum pondus: paupertas
autem & liberum hominem facit ab omni-
bus vitiis, & materiam supeditat summarum
virtutum.

Hinc de utroque agens S. Iacobus cap. 1.
diversum judicium facit ab eo quod vulgò
homines faciunt: *Glorietur autem frater humi-
lis in exaltatione sua: dives autem in humilitate
sua, quoniam sicut flos fœni transibit: un-
de patet magnificandos esse pauperes,
& divites contemnendos: nam si ratio
habetur solùm divitiarum & paupertatis,
utrum.*

utrumque spectare potes, quasi prædestinatum, & reprobum. Non quod divites salvari non possint & pauperes damnari: sed 1. quod non ita vulgò accidat: 2. quod ægrè fiat, & quasi per miraculum ut divites salventur: unde dictum Christi mirantibus Apostolis. *Quis ergo poterit salvus esse; subjecit Christus: Apud homines hoc impossibile est, apud Deum autem omnia possibilia sunt,* 3. quia divites qui salvantur non vivunt ut divites, & pauperes qui damnantur non vivunt ut pauperes, sed affectu sunt divites, & vitia habent divitum. Unde Paulus 1. Tim. 6. *Divitis hujus sacula præcipe, non sublime sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abundè ad fruendum: bene agere, divites fieri in bonis operibus, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam.* Altera causa occultior, est dispositio Divinæ providentiæ, quâ fit ut non uni omnia bona dentur, & alteri omnia mala, unde cum ostendisset ex duobus hominibus unum habuisse omnia bona, & alterum omnia mala in hac vitâ, statim subdit in alterâ vitâ mutatas esse vices: nam infelicissimus fuit fuerat qui beatissimus, & qui infelix fuerat, factus est beatissimus: cuius eventus hanc causam subdit. *Fili recordare, quia recepisti bona in vitâ tuâ: & Lazarus similiter mala, nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris: quod iudicium pertinet, ad æquitatem divinæ providentiæ: veram inde nascitur.*

4. *Quæstio.* Cum dives de quo agimus in hac vitâ fuerit beatus, in alterâ autem miser; & contra Lazarus in alterâ quidem vitâ beatus sed fuerit in hac miser: An locum habeat illud proverbium jam olim à multis jactatum: unum factum est unum. Hoc quidem Proverbium, seu dictum commune, non omnium, sed impiorum fuisse docet S. Chrylost.

Homil. 1. de Lazaro, & profectum esse docet à Circo, & à Theatro paganorum, è quibus turpe est Proverbia, & dictoria fumere, atque in res nostræ fidei transferre: Ille dives [inquit] si illic morte punitur, datque pœnas; unum, factum est unum; si vero illic iisdem potitur honoribus, duo facta sunt nihil. Hoc idem est quod ab impiis jactari solet: sibi perinde esse, ubi benè sunt, an in hac, an verò in alterâ vitâ: præsens quid certum esse, futurum esse incertum. Ad hæc, si nihil superfit, in alterâ vita summam esse miserorum infelicitatem, qui omnia ubique perdidierint & summam esse Religiosorum, & similibus hominum deceptionem, secundum illud Pauli 1. Corinth. 15. *Si ad bestias pugnavi Ephesi, quid mihi prodest, si mortui non resurgunt.*

Respondeo 1. hunc discursum incredulitate plenum esse, ut ait Chrylostomus, quia dubitationem de alterâ vitâ continet, itaque justus: & consequenter aliquis sit DEVS, hæc enim sunt inter se connexa.

Respondeo 2. Ridiculum & absurdum est quod dicitur malos æquale præmium cum justis referre, si illi in altera vita, hi in ista benè habent: quid enim quæso dicis, si dives, illuc profectus punitur, unum factum est unum: & quomodò illud potest consistere? Age enim quæ hujus vitæ propria sunt, & quæ alterius, considera: hæc ne tibi unum esse videntur, hujus vitæ bona, caduca & fugacia, & sequens pœna æterna; & justorû pœna temporalis, & sequens æterna felicitas? Age igitur [inquit Chrylostomus,] si quis in annis centum vidisset per unam noctem suave somnium, multisque deliciis in eo fruitus esset; ac centum annos puniretur: an de iis dicere posses, unum esse unum; & unicam noctem, qua somniatur, centum annis æquiparari? hoc absurdum est. Id in nostro

nostro causa cogita : nam quod est unius noctis somnium ad centum annos, hoc est præsens vita ad futuram : immò potiùs multo minus : quid est exigua gutta ad pelagus immensum hoc sunt anni mille, ad futuram gloriam : & quòd omnia superat, hæc terminum non habet, & finem nescit : Jam quantum interest inter somnia, & res veras, tantum interest inter hujus vitæ, & illius statum. Quid hîc dicam quod hîc bona sunt inania, & fallacia, illic autem vera supplicia, nunc ea compara si potes : & contrâ ; hîc falsa mala, illic vera bona : hinc vide, si unum factum sit unum. Paucis annis indurus est dives bysso, & purpurâ ; per totam æternitatem sepultus est in inferno ; paucis annis in deliciis ; totam æternitatem cruciatus in flammis ; paucis : anis quotidie epulatus splendide ; per æternitatem in summâ siti & summis ardoribus, & maximis tormentis unicam aquæ guttam postulavit, nec obtinuit ; quis jam dicat unum factum fuisse unum ? In Lazaro vide contrarium : paucis annis jacuit in terrâ nudus, ulceribus plenus, egens & mendicus, & tantâ fame enectus ut micas cadentes de mensâ divitis expeteret nec haberet ; sed per æternitatem decumbit in Abrahæ sinu, vestitus gloriâ Angelis ministrantibus in æterno convivio, suæ felicitatis securus : quis hîc dicat, unum factum esse unum, ac non potius duo facta esse nihil, ultima conditione primam obliterante ?

Respondet 3. S. Chrysostomus spectatâ etiam vitâ præsentem rem non se habere uti creditur. Nam neque improbus in hac vita est beatus, quem sua conscientia torquet. Neque enim spectatâ quæ solùm videntur, mensa, vestis, opes, honor, sed spectare oportet internum tormentum, & conscientia carnificinam, quam patitur. Id probat exemplo adulteri, qui licet dives sit, omnia timet, vitam Cain degens tortus à conscientia iudice quæ

non corrumpitur. Negat igitur de divitibus improbis, & de justis gaudentibus, quod unum sit unum, sed concedit quod duo sint nihil : nam impii hîc & illic torquentur : justus autem hîc, & illic beatus est : quòd vel in Lazaro spectare possumus. Vis de ejus in altera vita sceleritate loquar ? tum quidem facillimè respondebis : verùm non ita facile ostendi potest, quod etiam in hac vita fuerit beatus. Ain tu ? at quamobrem ? quia si eò paupertatis devenit, si sic afflictatus est, uti dictum est, quis non eum fuisse miserimum judicet ? Hoc nimirum inde accidit quia mortales non nisi externa considerant, ignorantes interim internam bonorum consolationem : unde in eo iudicio quod de illorum miseria faciunt, vehementissimè decipiuntur. Nam ut ait Salvianus lib. de gubernatione Dei. Nemo aliorum sensu miser est, sed suo, & ideò non possunt, cujusquam falso iudicio, esse miseri, qui sunt verè suâ conscientia beati.

Errant itaque 1. Quia cum norint tantum bona externa secundum illud : *Recepisti bona tua in vita tua*, cum bonis omnibus destitutum esse putant, qui ea non habuerit : cum tamen alia longè meliora sint bona. Quantum enim bonum est 1. mentis tranquillitas, quam omnes homines per divitias, & voluptates querunt ? *Secura mens quasi iuge convivium* : Proverb. 18. quod exponens Gregor. lib. 13. Moral. c. 12. dicit ipsam securitatis tranquillitatem esse quasi continuationem refectionis. Foris fame peribat, sed semper de Deo epulabatur, & cum Deo, ingenti animi tranquillitate, qua ut ait Bernard. lib. de Conscientia, nihil in hac vita jucundius, nihil securius possidetur ; unde subdit : *Premat corpus, trahat mundus, tetreat diabolus, illa semper erit secura.* Hæc autem tranquillitas oritur, 1. ex possessione Dei : quòd enim cor humanum in alia trouseat, si

Deum possidet? quod impijs non convenit, qui nunquam sunt quieti in ullius rei possessione. Itaque licet Lazarus nihil possidere videretur, satis habebat, cum Deum haberet: *Vbi enim thesaurus tuus, & cor tuum erit.* Augustinus, tract. 25. in Joan. Ille malè vivit, & fœlix est: iste justè vivit, & laborat: non indignetur justè vivens, & laborans; intus hebet, quod fœlix ille non habet: non ergo tristetur, non maceretur, non deficiat: fœlix ille, habet aurum in arca; iste Deum in conscientia: compara nunc Deum, & aurum, arcam & conscientiam: ille illud habet quod perit, iste Deum habet qui perire non potest, & ibi habet, ubi auferri non potest.

Oritur 2. ex securitate conscientia, secundum illud Apostoli 2. Cor. 1. *Gloria nostra hæc est testimonium conscientia nostra:* Vide quid de ea te judicet Amb. 1. 2. Officiorum. Sicut exortus Sol, & Lunæ globum, & cætera Stellarum abscondit lumina, ita fulgor honestatis, id est, tranquillæ conscientia, cætera quæ putatis bona, secundum voluptatem corporis, aut secundum sæculum clara, aut illustra obumbrat. Id vide in exemplo hominis adulteri, etiam divitis; & hominis casti, sed pauperis: vide in Rege Achaz concupiscente vineam Naborhi.

2. Quantum bonum est firma suæ salutis spes, quam ipsi securiorem habent, & majorem quam ceteri? Duo dixi, illam spem magnum bonum esse, usque eò ut existimem illam esse hujus vitæ beatitudinem, secundum illud Romanor. 8. *Spe enim salvi facti sumus,* de qua vide sensum Apostoli Roman. 5. *Gloriamur in spe gloria filiorum Dei.*

Dixi 2. illam spem ad ejusmodi pertinere: ad illos enim spectant omnes ferè promissiones Evangelij: unde Apostolus: *Non solum autem, sed & gloriamur in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur; patientia autem probationem: proba-*

tio verò spem; spes autem non confundit: Quia certam habet promissionem, & non est spes hujus mundi.

Errant 2. Impij, quia putant justos ægrè, & contra suam voluntatem pati. Itaque illos ex tuo sensu æstimant. Sed audi Salvianum libro 1. de Gubern. Dei. Nulli ut opinor beatiores sunt, quam qui ex sententiâ tuâ, atque voto agunt. Humiles sunt Religiosi, hoc volunt: pauperes sunt, pauperie delectantur: sine ambitione sunt, ambitum respuunt: lugent, lugere gestiunt: infirmi sunt, infirmitate latentur: unde rectè concludit, quicumque verè religiosi sunt, beati esse dicendi sunt, quia inter quælibet dura, nulli beatiores sunt, quam qui hoc sunt, quod volunt. Laboritaque, jejunium, paupertas, humilitas, & infirmitas, non omnibus sunt onerosa tolerantibus, sed tolerare nolentibus. Proinde hæc omnia adversa æstimanda sunt, ex animo patientis: nam si Lazarus invitus tulisset, pœnam sensisset, sed quia volens, non pœnam habuit, sed palæstram. Sed pœnam, inquires: Fateor, at voluntariam, unde nec pœnam. Putas qui ludunt, qui venantur, pœnam non habent? habent quidem, sed quia pœna voluntaria est, eam non pœnam vocant, sed voluptatem. Vnde Salvianus: Sive enim gravia hæc, sive levia animus tolerantis facit: nam sicut nihil est tam leve, quòd ei non sit grave, qui invitus facit; sic nihil est tam, grave, quòd non ei, qui id libenter exequitur, leve esse videatur. Hinc judica homines malos valdè falli dum de bonorum vitâ sententiam ferunt, quia ex suo sensu rem æstimant, & gustu: An putas me miserum quia tuis voluptatibus non fruor, quas ego & odi pessimè, & abominor? At ego te infelicem puto, quia tuas voluptates iudico esse probrum, dedecus, & infamiam:

Errant 3. Impii, quia nesciunt internas consolationes quibus boni sublevantur, unde mirantur quomodo perdurare possint. Ita S. Bernardus: Vident cruces nostras, sed nesciunt unctiones nostras. Qui vidisset tres pueros in fornacem missos, quis non putasset miseros? Sed audi scripturam Danielis 3: *Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & sociis ejus in fornacem, & excussit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem, & non tetigit eos omnino ignis neque contristavit, nec quidquam molestia intulit: Quod vehementer admiratus est Nabuchodonosor Rex: Illud egregiè expressit S. Augustinus in Psalmum 138. Non est occultatum os meum à te quod fecisti in occulto. Ossium firmitas, quædam interior est, quia in osse firmitas, & fortitudo intelligitur: est ergo quædam animæ interior vis, ubi firmitas non frangitur; quælibet tormenta, quælibet tribulationes quælibet huius sæculi adversitates undique sæviant, illud quod Deus in abscondito fecit firmum in nobis, frangi non potest; nec cedit: Rationem reddit in Apostoli exemplo qui licet foris angustiaretur intus tamen lætitiâ perfunde batur: 2. Cor. 7, *Repletus sum consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostrâ*, unde subdit Augustinus, attende Paulum habentem intus, hoc genus firmitatis *Quasi tristes (inquit) semper autem gaudentes: Vnde quasi tristes, contumeliis opprobriis, persecutionibus, flagellis, plagis, carceribus, catenis, lapidationibus. Quis eos miseros tunc non existimaret? Nec illi ipsi persecutores sæverent in eos, nisi putarent eos miseros fieri persecutionibus suis. Illi ergo eos ex sua infirmitate conjiciebant, qui non habebant ossium robur absconditum interius illi vero qui habebant, hominibus foris tristes videbantur intus autem gaudebant Deo.**

Vt itaque tummam faciam dictorum, vide si in comparatione divitis & pauperis quo-

rum sortes ad eò diversæ fuerunt & in hæc, & in alterâ vitâ unum factum sit unum, & quam tu sortem malles eligere, an hic patialiquid ad tempus, & in æternum esse beatum, an contrâ, in hac vitâ, rebus omnibus abundare & in æternum cruciari in flammis. Sed cur dico quid malles eligere, cum unusquisque in alterutrâ sorte sit, aut ad alterutram sortem attingat, aut ad divites aut ad pauperes: Jam si dives es, cogita quid de tuâ conditione judicare potes Jam si dives es, cogita quid de tuâ conditione judicare potes. An te beatum credere potes, an infelicem? Christus clamat, *Va vobis divitibus quia habetis consolationem vestram: Mundus autem te beatum appellat: Cui tandem debes credere? Popule meus, qui te beatum dicunt ipsi te decipiunt.* Intellige quis sit divitiarum exitus; nempe damnatio: Quid pariar byssus & purpura, & lectus mollis; æternos cruciatus, & tormenta in flammis: Quid tantæ epulæ; sit in æternam & intolerandam sine ullâ spe solatii. Quid ergo (inquies) me oportet divitem omnes meas divitias abjicere, & pauperem fieri? Enim verò an tu id serid à me petis? Quam multi id aliàs fecerunt, & faciunt quoti die, cum talem divitiarum finem cogitant? An putas illos de si pere? Sed quorsum. Certè id faciunt secuti Christi consilium de quo Ilaïas ait eum esse magni consilii Angelum, qui Sapiencia est æterna, quæ nunquam fallit, neque fallitur. Quam vereor ne id multis contingat, quod illi adolescenti de quo Matth. 19. *Cum audisset autem adolescens verbum, ait tristis: erat enim habens multas possessiones: Vnde occasio sententiæ Christi: Amen dico vobis quia dives difficile intrabit in regnum caelorum: Difficile (inquies) sed superari potest difficultas: Verùm audi quanta sit. Iterùm dico vobis facilius est camelum per foramen acus transire, quàm divitem intrare in regnum caelorum* Hæc verba, magnam significant difficultatem, sed non impossibilitatem: Itane verò? Quod arduum est,

ac difficile, tu id superabis: iam quid non intelligis impossibilitatē: Itane vero unde subditur: *Audis autem his, discipuli mirabantur valde, dicentes; quis ergo poterit salvus esse?* Itaque rem sic Christus concludit. *Apud homines hoc impossibile est, apud Deum autem omnia possible sunt.* Sed (inquies) hæc divitiarum dimissio consilium est non præceptum. Bene est, sed vide quid divitibus præcipiendum dicat Apostolus, eo loco quem modo attulimus: *Divitibus huius sæculi præcipe,* &c. 1. Tim. 6. In quibus verbis omnia continentur quæ necessaria sunt divitibus ut salvari possint.

Quod si pauper sis vide ne animum despondeas, quin potius audi Iacobum cap. 1. *Glorietur autem frater humilis in exaltatione suâ:* Quasi diceret: Nete putes à Deo derelictum, aut despectum; Sed scias Christum

cùm esset dives propter nos egenum esse factum; Scias tot divites sponte suâ egenos esse factos: Scias Christum pauperes vocasse beatos: *Beati pauperes quoniam ipsorum est regnum caelorum:* Scias quis sit finis paupertatis, nempe sinus Abrahæ, & aeterna felicitas: Scias te talem esse actum, qualem oporteat affectu esse quemlibet, divitem si salvus esse velit.

Intelligas tamen ad hoc requiri 1. ut si sis actum pauper, non sis dives affectu: aliò qui ut ait Paulus. *Qui volunt divites fieri incidunt in tentationem,* &c. 2. Ut mores habeas pauperum, mansuetos humiles, &c. Ut patienter tolereas tuam paupertatem, immò ut libenter sis pauper, ne bis sis miser & in hac vita & in altera, cum possis bis esse fœlix, & certâ spe, & ipso affectu, Amen.

